

ISSN 2226-0099

Міністерство аграрної політики
та продовольства України
державний вищий навчальний заклад
«Херсонський державний аграрний університет»

Таврійський науковий вісник

Випуск 86

Херсон – 2013

*Рекомендовано до друку вченою радою
Херсонського державного аграрного університету
(протокол № 4 от 25.12.2013 року)*

Таврійський науковий вісник: Науковий журнал. Вип. 86 - Херсон: Гринь Д.С., 2013. - 368 с.

Видається за рішенням Науково-координаційної ради Херсонської області Південного наукового центру Національної академії аграрних наук України, вченої ради Херсонського державного аграрного університету та Президії Української академії аграрних наук з 1996 року. Зареєстрований у ВАК України в 1997 році “Сільськогосподарські науки”, перереєстрацію пройшов у червні 1999 року (Постанова президії ВАК № 1-05/7), у лютому 2000 року (№ 2-02/2) додатково “Економіка в сільському господарстві”, у червні 2007 року (№ 1-05/6) додатково “Іхтіологія” та у квітні 2010 року “Сільськогосподарські науки” (№ 1-05/3). Свідцтво про державну реєстрацію КВ № 13534-2508 ПР від 10.12.2007 року.

Редакційна колегія:

1. Базалій В.В.	- д.с.-г.н., професор, головний редактор;		
2. Морозов В.В.	- к.с.-г.н., професор, заст. головного редактора;		
3. Федорчук М.І.	- д.с.-г.н., професор, заст. головного редактора;		
4. Подаков Є.С.	- к.е.н., доцент, відповідальний редактор;		
5. Ушкаренко В.О.	- д.с.-г.н., професор, академік НААНУ;		
6. Євтушенко М.Ю.	- д.б.н., професор, чл.-кор. НААНУ;		
7. Лавриненко Ю.О.	- д.с.-г.н., професор, чл.-кор. НААНУ;		
8. Пелих В.Г.	- д.с.-г.н., професор, чл.-кор. НААНУ;		
9. Андрусенко І.І.	- д.с.-г.н., професор;		
10. Арсан О.М.	- д.б.н., професор;	23. Наконечний І.В.	- д.б.н., професор;
11. Благодатний В.І.	- д.е.н., професор;	24. Нежлукченко Т.І.	- д.с.-г.н., професор;
12. Бойко М.Ф.	- д.б.н., професор;	25. Пилипенко Ю.В.	- д.с.-г.н., професор;
13. Вовченко Б.О.	- д.с.-г.н., професор;	26. Соловійов І.О.	- д.е.н., професор;
14. Гамаюнова В.В.	- д.с.-г.н., професор;	27. Танклевська Н.С.	- д.е.н., професор;
15. Грановська Л.М.	- д.е.н., професор;	28. Філіп'єв І.Д.	- д.с.-г.н., професор;
16. Дебров В.В.	- д.с.-г.н., професор;	29. Ходосовцев О.Є.	- д.б.н., професор;
17. Кудряшов В.П.	- д.е.н., професор;	30. Шерман І.М.	- д.с.-г.н., професор;
18. Лимар А.О.	- д.с.-г.н., професор;	31. Лазер П.Н.	- к.с.-г.н., професор.
19. Мармуль Л.О.	- д.е.н., професор;		
20. Міхеєв Є.К.	- д.с.-г.н., професор;		
21. Морозов О.В.	- д.с.-г.н., професор;		
22. Мохненко А.С.	- д.е.н., професор;		

ЗМІСТ

ЗЕМЛЕРОБСТВО, РОСЛИННИЦТВО, ОВОЧІВНИЦТВО ТА БАШТАННИЦТВО	3
Базалій В.В., Домарацький Є.О., Бойчук І.В. Ідентифікація сортів пшениці озимої за параметрами пластичності і екологічної стійкості при інокуляції насіння хімічними та біологічними протруйниками	3
Аверчев О.В. Умови формування врожаю круп'яних культур у післяжнивних посівах за різних біокліматичних умов вирощування	8
Берднікова О.Г. Вплив мінеральних добрив та зрошення на поживний режим ґрунту за вирощування пшениці озимої в зоні Південного Степу	14
Вожегова Р.А., Коковіхін С.В., Шепель А.В., Бояркіна Л.В. Застосування інформаційних технологій для здійснення оцінки кліматичних умов та розрахунку водопотреби люцерни на корм	17
Гончаров О.М. Технологічні прийоми вирощування однозубкових цибулин часнику	23
Іванів М.О., Сидякіна О.В. Біоенергетична оцінка технології вирощування гібридів кукурудзи різних груп ФАО в умовах зрошення півдня України	30
Казанок О.О., Пілярський В.Г. Біоенергетична ефективність елементів технології вирощування буряків цукрових в умовах півдня України	34
Когут І.М., Когут С.Г. Вплив загущення на інтенсивність росту та розвитку рослин амаранту у Південному Степу	39
Козаченко М.Р., Важеніна О.Е., Васько Н.І., Наумов О.Г. Адаптивність сортів та урожайність створених на їх основі ліній ячменю ярого	43
Коковіхін С.В., Ніколайчук М.Г., Нікішов О.О. Застосування інформаційних технологій для оптимізації витрат поливної води та інших агроресурсів на рівні сівозміни та господарства в умовах півдня України	49
Лавриненко Ю.О., Рубан В.Б. Обґрунтування технології вирощування кукурудзи при краплинному способі поливу	53
Лимар А.О., Семен О.Т. Одержання екологічно безпечної продукції гарбуза мускатного при вирощуванні у незрошуваних умовах півдня України	57
Макуха О.В., Федорчук М.І. Вплив агротехнічних заходів на продуктивність фенхелю звичайного в умовах півдня України	61
Онопрієнко Д.М., Недашківська Н.А. Вплив режимів зрошення і мінеральних добрив на продуктивність поживних посівів кукурудзи цукрової в північному Степу України	66
Онуфран Л.І. Якість зерна ячменю ярого за різних умов вирощування	70

Ревтьо О.Я. Споживання елементів живлення кукурудзою залежно від технологічних прийомів вирощування на зрошуваних землях півдня України	75
Федорчук М.І., Філіпов Є.Г. Продуктивність і якість сафлору красильного при вирощуванні в умовах зрошення півдня України	81
Чеботарьова Л.В. Будова, локалізація та функції лектинів рослин роду <i>Triticum L.</i>	86
Шевченко І.В., Минкін М.В., Минкіна Г.О. Обіг потоків енергії на виноградниках.....	98
ТВАРИННИЦТВО, КОРМОВИРОБНИЦТВО, ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПЕРЕРОБКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ	105
Архангельська М.В., Вогнівенко Л.П., Кушнеренко В.Г. Особливості фазової годівлі курей – несучок в умовах ЗАТ «Чорнобаївське» Білозерського району Херсонської області.....	105
Вакуленко Ю.О., Бородай В.П. Зміна маси яєць курей-несучок залежно від класу їх розподілу	109
Волощук В.М. Свинарник для утримання свиней на глибокій підстилці для фермерських господарств	112
Горб І.М., Вовченко Б.О. Відтворна здатність вівцематок таврійського типу асканійської тонкорунної породи.....	116
Іванов М.Ю., Волощук В.М., Іванов В.О. Особливості гомогенізації гнойових стоків за різних систем гноєвидалення.....	120
Панкєєв С.П., Левчук О.М. Моделювання кривих росту свиней з різною інтенсивністю формування в ранньому онтогенезі в умовах ДПДГ Інституту рису Скадовського району Херсонської області	129
Папакіна Н.С. Оцінка генотипів баранів-плідників за даними про походження	132
МЕЛІОРАЦІЯ І РОДЮЧІСТЬ ҐРУНТІВ	137
Булигін Д.О., Морозов В.В. Ефективність вирощування середньостиглих сортів сої в умовах півдня України	137
Морозов О.В., Дудченко К.В., Корнбергер В.Г. Пристрій для регулювання рівня дренажно-скидних вод	141
Онопрієнко Д.М., Макарова Т.К. Аналіз деградаційних процесів зрошуваних ґрунтів Дніпропетровської області.....	146
Солоха М.О., Бабушкіна Р.О. Особливості побудови ґрунтових картосхем в ГІС Mapinfo.....	151

ЕКОЛОГІЯ, ІХТІОЛОГІЯ ТА АКВАКУЛЬТУРА	155
Бедункова О.О. Аналіз хронічної токсичності поверхневих вод за змінами тест-реакцій акваріумних риб <i>Poecilia reticulata</i>	155
Клименко М.О. Прищепа А.М. Взаємодія урбосистеми з агросферою	159
Оліфіренко В.В., Козичар М.В., Рачковський А.В. Оцінка якості води Дніпровсько-Бузького естуарію за специфічними показниками токсичної і радіаційної дії	166
Пилипенко Ю.В., Лянзберг О.В. Шляхи забезпечення біологічної меліорації малих водосховищ для оптимізації їх екологічного стану	170
Самойлік М.С. Економічна оцінка ризику здоров'ю населення при використанні різних технологічних рішень у сфері поводження з твердими відходами на регіональному рівні	175
Шерман І.М., Кутіщев С.В., Кутіщев П.С. Еколого-технологічні основи рибогосподарської експлуатації лиманів з астатичною мінералізацією	179
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ	186
Бойко В. І. Планування маркетингових стратегій у культурній галузі	186
Бойко В.О., Комліченко О.О. Стратегічний аналіз конкуренто спроможності аграрних підприємств Херсонської області	193
Блідун А.С. Цінова політика як передумова фінансової стійкості підприємства	200
Веремчук Н.Г. Методичні підходи до оцінки сталого розвитку аграрного підприємства.....	208
Ганжуренко І.В. Організаційно-економічні важелі та інструменти підвищення ефективності функціонування рибного господарства України...	213
Гончарова А.І. Ефективний механізм оптимізації стратегічного управління	219
Дубіковська О.Л. Ведення та вплив формування земельного кадастру на ефективність землекористування сільськогосподарських підприємств	226
Карпенко Н.Г. Сучасні аспекти обліку необоротних активів бюджетних установ	231
Коваль С.В. Діяльність Державного казначейства та перспективи автоматизації і уніфікації обліку в бюджетних установах.....	235
Ковальов В.В., Онищенко А.Ю. Прибуток як чинник економічного зростання	240
Круковська О.В. Інституціональні засади інноваційного розвитку аграрної сфери економіки	244

Латкіна С.А., Михайленко Н.О. Державне регулювання трансфертного ціноутворення в Україні	249
Мельникова К.В. Сучасні наукові підходи до визначення поняття «економічна стійкість підприємства»	254
Минкіна Г.О. Фондовий ринок в Україні: проблеми та перспективи розвитку.	260
Морозова О.Г. Аналіз зарубіжного досвіду розвитку бізнесу для виявлення закономірностей еволюції економічних і соціальних аспектів діяльності малих і середніх фірм, що діють в Україні	264
Непом'яща О.В. Управління інвестиційною діяльністю підприємств водного господарства	270
Паштецький А.В. Шляхи підвищення рентабельності виробництва сільськогосподарської продукції	277
Петіна Л.В., Вермієнко Т.Г. Напрями зростання інвестиційного потенціалу аграрних підприємств	284
Пилипенко К.А. Проблеми управління продовольчою безпекою та шляхи їх вирішення	288
Подаков Є.С. Сучасна державна підтримка як фактор підвищення конкурентоспроможності АПК	293
Потравка Л.О. Системний підхід до проблем структурних дисбалансів економіки України	297
Пристемський О.С. Основи формування економічної безпеки	302
Самайчук С.І. Сучасний стан розвитку сільського господарства Херсонської області	307
Слепцов В.А. Концептуальна модель оптимізації використання трудових ресурсів в особистих селянських господарствах	313
Танклевська Н.С., Пашенко О.В. Теоретичні засади формування стратегії галузевого розвитку	318
Хорунжий І.В., Мухіна І.А. Визначення пріоритетних факторів для формування стратегії виходу з кризи галузі рибництва Херсонської області	322
Анотації	329
Аннотации	342
Summaries	356

Висновки. Стратегічний підхід до реалізації політики структурної модернізації української економіки має передбачати обґрунтування основної секторальної структури відповідно перспективних оцінок економічного потенціалу держави і тенденцій світового економічного розвитку. Необхідно здійснити обґрунтування економічного зростання у високотехнологічних галузях на основі застосування проектного підходу щодо розвитку інвестиційних процесів. Головним орієнтиром структурних перетворень економіки України у довгостроковій перспективі має стати усунення структурних диспропорцій, цілеспрямоване формування захисних і стабілізаційних антициклічних механізмів і дієвих важелів управління економічною системою, що сприяє забезпеченню стійкого збалансованого економічного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гранберг А. Темпи роста в национальном экономическом пространстве /А. Гранберг, Ю. Зайцева/ Путь в XXI век. Стратегические проблемы и перспективы российской экономики: монография. – Часть IV «Россия регионов». – М.: Экономика, 1999. – С.566-756.
2. Науменкова С.В. Проблеми подолання негативного впливу глобальних диспропорцій та формування нового геофінансового механізму / С.В. Науменкова, С.В. Міщенко// Фінанси України. – 2009. - №3. – С. 35-38.
3. Статистичний щорічник України за 2011 р. / Державна служба статистики України; За ред. О.Г. Осауленка. – К.: ТОВ «Август Трейд», 2011. – 560 с.

УДК: 330. 131.7: 005.334

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Пристемський О.С. – к.е.н., доцент, Херсонський ДАУ

Постановка проблеми. З розвитком ринкових відносин в Україні вітчизняні підприємства зіткнулися з істотним зменшенням прямої державної підтримки їх діяльності і необхідністю створення умов для свого безпечного розвитку власної силою. Стабільне функціонування, зростання економічного потенціалу будь якого підприємства в умовах ринкових відносин багато в чому залежить від наявності надійної системи економічної безпеки. Сучасне підприємство знаходиться в умовах безперервної зміни зовнішнього середовища його існування. Ця нестабільність вимагає від господарюючих суб'єктів постійної адаптації, зокрема пошуку нових і вдосконалення вже відомих засобів забезпечення системи економічної безпеки заради досягнення економічної і соціальної мети діяльності підприємства.

Економічну безпеку підприємства можна розглядати, як одну з складових загального поняття «безпека». Для створення надійної системи безпеки підприємства необхідно провести комплекс підготовчих заходів. Від цієї робо-

ти багато в чому залежить те, які рішення будуть прийняті в цій області, яким чином будуть сформовані органи безпеки, які будуть виділені фінансові, матеріальні та людські ресурси, а в остаточному підсумку - ефективність забезпечення безпеки бізнесу. Перш ніж ухвалювати рішення, розробляти концепцію, складати систему планів і т.д., необхідно об'єктивно оцінити ситуацію, в якій перебуває підприємство. Але, слід зауважити, що розуміння збитку або прибутку як фінансової категорії не відбиває реальний стан економічної безпеки підприємства, через те, що вона характеризує лише поточний стан фінансової діяльності підприємства.

Стан вивчення проблеми. Поняттю економічної безпеки підприємства та чинникам впливу на діяльність підприємства приділена увага в працях вітчизняних вчених, таких як: О.І. Барановський, І.О. Бланк, О.І. Захаров, П.Я. Пригунов, В.С. Сідак, М.І. Камлик, В.М. Геєць, М.О. Кизим, Т.С. Клебанова, О.І. Черняк, С.М. Шкарлет. Серед російських вчених загальним питанням економічної безпеки приділили увагу В.К. Сенчагов, О.А. Грунін, С.О. Грунін.

Методика досліджень. Методологічною базою дослідження стали наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених. Методичною базою стали загальнонаукові методи та механізми забезпечення економічної безпеки підприємств.

Результати досліджень. Забезпечення економічної безпеки підприємства будується у формі дворівневої системи захисту інформації. Перший рівень передбачав збереження секретів силами служби безпеки організації, а другий — формування психологічної атмосфери "пильності і відповідальності" персоналу організації за допомогою так званих координаторів, що призначаються з осіб середньої керівної ланки і мають серед співробітників авторитет. Так як збереження інформації є одним з важливих аспектів економічної безпеки підприємства, необхідно відзначити, що зведення проблеми економічної безпеки підприємства лише до захисту комерційної таємниці є дуже спрощеним варіантом вирішення такої проблеми.

Економічна безпека підприємства обумовлена впливом зовнішнього середовища, яке в ринковій економіці весь час змінюється. Саме з позицій впливу зовнішнього середовища, захисту підприємств від його негативного впливу і розглядається вміст категорії економічної безпеки підприємства. Найважливішими факторами, що впливають на економічну безпеку підприємства, є ступінь досконалості законодавчої бази, рівень оподаткування, доступ на світові ринки збуту, інвестиційна привабливість регіону, держави. Насамперед, економічна безпека підприємства залежить від економічної безпеки держави, регіону, адже ґрунтується на їхньому фінансовому, сировинному та виробничому потенціалі, перспективах розвитку. Наявність багаторівневої концепції економічної безпеки господарюючих суб'єктів усіх рівнів дає можливість забезпечити передбачуваність зовнішніх загроз підприємствам. Особлива увага повинна приділятися вивченню партнерів по ділових зв'язках, їх платоспроможності, діловому реноме.

Серйозна увага повинна бути приділена конкурентам, так як у випадку застосування ними методів несумлінної конкуренції для підприємства можуть виникнути серйозні небезпеки і загрози з тяжкими економічними наслідками. В цілому можна виділити декілька підходів різних авторів до визначення еко-

номічної безпеки підприємства: а) як захист проти економічних злочинів; б) як стан захищеності від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Підприємство, в першу чергу, є об'єктом економічних відносин. Власник підприємства ставить результатом діяльності підприємства, в першу чергу, досягнення поставленої ним мети, яка, як правило, носить економічний характер. Боротьба з загрозами, як така, найчастіше не є метою створення і володіння підприємством, ведення ним економічної діяльності. Втім, міркування про економічну доцільність ведення боротьби з загрозами напевно викличе інтерес власника, оскільки це безпосередньо зачіпає його матеріальні інтереси, оскільки ведення цієї боротьби вимагає здійснення витрат, а вираш неочевидний.

До основних функціональних цілей економічної безпеки належать:

- забезпечення високої фінансової ефективності роботи, фінансової стійкості та незалежності підприємства;
- забезпечення технологічної незалежності та досягнення високої конкурентоспроможності технічного потенціалу суб'єкта господарювання;
- досягнення високої ефективності менеджменту, оптимальної та ефективної організаційної структури управління підприємством;
- досягнення високого рівня кваліфікації персоналу та його інтелектуального потенціалу;
- мінімізація руйнівного впливу результатів виробничо господарської діяльності на стан навколишнього середовища;
- якісна правова захищеність усіх аспектів діяльності підприємства;
- забезпечення захисту інформаційного поля, комерційної таємниці і досягнення необхідного рівня інформаційного забезпечення роботи всіх підрозділів підприємства та відділів організації;
- ефективна організація безпеки персоналу підприємства, його капіталу та майна, а також комерційних інтересів.

Рівень економічної безпеки підприємства залежить від чітко організованої системи безпеки. Алгоритм забезпечення економічної безпеки підприємства повинен бути наступний: опис проблемної ситуації, визначення цільової установки; побудова системи економічної безпеки підприємства; розробка методологічного інструментарію оцінки стану економічної безпеки на підприємстві; розрахунок сил і засобів, необхідних для забезпечення економічної безпеки; розробка заходів щодо реалізації основних положень концепції економічної безпеки підприємств.

Вітчизняний і зарубіжний досвід свідчить, що основну роль в забезпеченні збереження комерційної таємниці грають самі підприємства, а не державні органи. Серед суб'єктів, що забезпечують захист економічної безпеки підприємницької діяльності, найбільше значення має служба власної економічної безпеки (звичайно при наявності відповідного суб'єкта підприємництва і фінансових коштів).

Забезпечення економічної безпеки підприємства — це процес реалізації функціональних складових економічної безпеки з метою запобігання можливих збитків і досягнення максимального рівня економічної безпеки в даний час і в майбутньому.

Способи забезпечення економічної безпеки підприємства — це набір заходів і система організації їх виконання і контролю, які дозволяють досягати

найбільш високих значень рівня економічної безпеки підприємства. Створення служби власної економічної безпеки представляє на практиці найбільшу трудність, оскільки кожен суб'єкт підприємництва суто індивідуальний, оскільки специфічна його діяльність. Однак, можна виділити ряд етапів, рекомендованих підприємцям при створенні служби економічної безпеки:

1. Прийняття рішення про необхідність створення економічної безпеки. Питання про створення служби безпеки повинно виникати в момент прийняття рішення про організацію фірми, в залежності від обраного виду діяльності, обсягу передбачуваної до виробництва продукції, розміру річного обороту і прибутку, використання секретів виробництва, кількості працівників тощо. Засновники повинні заздалегідь передбачити необхідність створення служби безпеки. Після державної реєстрації приймається остаточне рішення про створення служби економічної безпеки. У разі позитивного вирішення питання визначається відповідальна особа, яка буде безпосередньо займатися організацією служби економічної безпеки.

2. Визначення загальних завдань служби економічної безпеки.

3. Розробка положення про службу економічної безпеки, визначення структури та затвердження штатів. Наявність відповідної законодавчої бази дозволяє створити легальну службу безпеки.

4. Набір кадрів. Працівниками можуть бути люди, які спеціально або постійно займаються цією діяльністю як основною, та залучені спеціалісти (головний бухгалтер, юрист). При підборі постійних працівників найвагомішим виступає професійна підготовка.

Система економічної безпеки потребує постійного контролю, вдосконалення і управління нею у зв'язку з: - змінами в чинному законодавстві держави; - розвитком компанії і обранням нею нових напрямів господарської діяльності; - збільшенням кількості персоналу, змінами в штатному розкладі фірми; - зміною переліку відомостей, які складають комерційну таємницю і конфіденційну інформацію підприємства; - необхідністю вдосконалення телефонної і комп'ютерної мереж компанії; - винаходом недобррозичливцями нових технологій промислового шпигунства і шахрайства; - появою на ринку недобрросовісних конкурентів і зміною форм і методів їх протиправної діяльності; - поляганням криміногенної обстановки в регіоні і т.д.

Висновки. Практична діяльність служби економічної безпеки повинна ґрунтуватися на використанні типових схем, процедур і дій. Перш за все, слід сказати про загальний алгоритм дій, на якому заснована робота служби безпеки. Він включає наступну послідовність операцій: - система запобіжних (превентивних) засобів; - аналіз і оцінка виниклих погроз; - діяльність по нейтралізації погроз безпеці; - визначення заходів щодо нейтралізації погроз. Підприємці, які не допустили банкрутства, втрат усвідомили необхідність економічної безпеки свого бізнесу, вони і склали ядро реальних і потенційних замовників послуг у сфері безпеки підприємництва, а також сформували замовлення на фахівців з безпеки підприємницької діяльності в Україні.

Економічна безпека підприємства та його управління повинна ґрунтуватися на цілях успішного функціонування і розвитку підприємства за всіма сферами його діяльності і впливу. Для забезпечення економічної безпеки підприємства від впливу суб'єктивних і об'єктивних причин, керівництву необхід-

но приймати рішення з такою ж швидкістю, з якої виникають і негативні зміни, і вміти їх передбачати. Для найбільш якісної захищеності слід впровадити особисту службу економічної безпеки підприємства. Проте, яке б організаційне рішення не було знайдене, очевидно, що реальна потреба в забезпеченні економічної безпеки існує. Отже, вузи відповідного профілю повинні займатися випереджаючою підготовкою кадрів, оскільки потреба у фахівцях з економічної безпеки діагностується вже сьогодні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Грунин О. А. Экономическая безопасность организации / О. А. Грунин, С. О. Грунин. – СПб : Питер, 2002.
2. Экономика и организация безопасности хозяйствующих субъектов [Гусев В. С., Демин В. А., Кузин Б.И. и др.]. – СПб : Очарованный странник, 2001. – 288 с.
3. Ареф'єва О. В. Научная основа формирования экономической безопасности предприятий // Негосударственная система безопасности предпринимательства как субъект национальной безопасности Украины : Сборник материалов научно-практ. конференции, Киев, 16 – 17 мая 2001 г. – К. : Изд-во Европейского ун-та финансов, информационной системы, менеджмента и бизнеса, 2003. – С. 49 – 53.
4. Ковалев Д. Экономическая безопасность предприятия / Д. Ковалев, Т. Сухорукова // Экономика Украины. – 2005. – № 10. – С. 48 – 52.
5. Козаченко Г. В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения: Монография / Г. В. Козаченко, В. П. Пономарев, О. М. Ляшенко. – К. : Либра, 2003. – 280 с.
6. Кракос Ю. Б. Подход к оценке уровня финансовой составляющей экономической безопасности предприятия // Экономика, финансы и право. – 2006. – № 12. – С. 7 – 12.
7. Лабунская С. В. Особенности количественного определения уровня внутренних угроз экономической безопасности деятельности предприятия / С. В. Лабунская, Е. В. Прокопишина // Бизнес Информ. – 2007. – № 11. – С. 97 – 102.
8. Основи створення комплексної системи економічної безпеки підприємства: теоретичний аспект. Источник: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Інформаційні ресурси. Наукова періодика України. Електронні наукові фахові видання. Автор: Коваленко К. В.
9. Пономарев В. П. Формирование механизма обеспечения экономической безопасности : Автореф. дис. канд. экон. наук : 08.06.01 / Восточноукраинский государственный университет, Луганск, 2000. – 27 с.